

Organizacja procesu dydaktycznego w oddziale ogólnodostępnym

Urszula Majcher-Legawiec

krok 1 Refleksja, która ułatwi nam działanie

- Włączanie (inkluzja) uczniów z doświadczeniem migracji/uchodźstwa jest naturalnym zjawiskiem w szkole otwartej i inkluzyjnej. Sukces w tym działaniu zależy od wielu czynników, z których najważniejsze dotyczą relacji międzyludzkich i kompetencji międzykulturowych. Dlatego warto poddać refleksji kilka obszarów i poszukać odpowiedzi na kluczowe pytania:
 1. Czy tzw. środowisko przyjmujące (nauczyciele i inni pracownicy szkoły, uczniowie polscy i ich rodzice) jest przygotowane na przyjęcie uczniów z innych kultur, nieposługujących się (jeszcze) językiem polskim?
 2. Czy szkoła zapewnia wsparcie nauczycielom, wszystkim uczniom (polskim i cudzoziemskim) oraz ich rodzicom na każdym etapie procesu dydaktycznego?
 3. Czy w szkole został zatrudniony asystent międzykulturowy?
 4. Czy szkoła podjęła współpracę z innymi podmiotami (poradnie psychologiczno-pedagogiczne, lokalne organizacje samorządowe, osoby prywatne, np. migranci z dłuższym stażem i instytucje) w celu wsparcia w realizowanych działaniach?

krok 2 Działania wstępne dyrektora i osób koordynujących

- Zapoznaj się z zasadami przyjmowania uczniów z doświadczeniem migracji do polskiej szkoły.
- Zadbaj, aby od pierwszego dnia pobytu w szkole zorganizować im wsparcie w komunikacji i adaptacji.
- Przygotuj tzw. środowisko przyjmujące przed przyjęciem ucznia (nauczycieli i innych pracowników szkoły, uczniów i ich rodziców).
- Pamiętaj, że proces integracji to nie wydarzenia, ale codzienne działania, których celem jest wzajemne poznanie się i budowanie relacji. Każdy powinien być w ten proces włączony. Monitoruj jego przebieg i przeciwdziałaj marginalizacji.
- Przedyskutuj z radą pedagogiczną aktualność zapisów w statucie. Zwłaszcza tych, które dotyczą oceniania uczniów doświadczających trudności w komunikowaniu się po polsku. Wprowadź konieczne zmiany.
- Zakomunikuj zmiany polskim uczniom i zadbaj o to, aby przyjęli je ze zrozumieniem. W ten sposób możesz zapobiec poczuciu nierównego (ulgowego) traktowania i niesprawiedliwości.
- Jasno komunikuj swoje decyzje. Uzasadniaj je przemyślanymi argumentami i nie pozostawiaj pytań bez odpowiedzi.

Dlaczego to ważne?

Dobra organizacja pracy szkoły wielokulturowej, czytelne dla wszystkich zasady oraz dobra komunikacja dają poczucie bezpieczeństwa uczniom, ich rodzicom oraz nauczycielom i innym pracownikom szkoły. Ważne, aby w proces integracji włączać i angażować wszystkich - całe środowisko szkolne oraz wdrażać działania integracyjne nie incydentalnie, a procesowo.

krok 3 Działania wstępne nauczycieli i wychowawców

- Przygotuj klasę na przyjęcie uczniów z doświadczeniem migracji. Wyjaśnij, jakie mogą pojawić się trudności i ustal z uczniami procedurę reagowania na nie. Wspólnie opracujcie zasady i formy wsparcia.
- Pamiętaj, że wsparcia będą potrzebować także polscy uczniowie. Diagnozuj sytuację, wspierają i pracuj koncentrując się na potencjale uczniów.
- Zadbaj o integrację uczniów przyjmujących i uczniów z doświadczeniem migracji.
- Zapewnij wszystkim widoczność ich języka i kultury. Wzmacniaj, włączaj i zaplanuj współpracę.
- Zapewnij uczniom nieznającym języka polskiego wsparcie w komunikacji, np. zadbaj o lekcje języka polskiego jako obcego, zorganizuj tutoring rówieśniczy, zainicjuj zatrudnienie asystenta międzykulturowego, opublikuj ważne informacje w danym języku, pokaż, jak działa dziennik elektroniczny itp.
- Zadbaj o wsparcie psychologiczne i merytoryczne każdego ucznia.
- Jasno komunikuj cele, działania i zasady.

Dlaczego to ważne?

Dobry start, wspólny plan, poczucie sprawczości u uczniów i Twoje wsparcie znacząco wpłyną na poczucie bezpieczeństwa wszystkich uczniów. Codzienne kontakty w szkole mogą być źródłem satysfakcji, jeśli będą przebiegać w przyjaznej atmosferze – zadbajcie wspólnie, żeby tak było. Jeśli nie czujesz się przygotowany do pracy w wielokulturowym i wielojęzycznym środowisku edukacyjnym, zainicjuj proces zatrudnienia asystenta międzykulturowego, który będzie wsparciem nie tylko dla uczniów, ale także dla Ciebie. .

krok 4 Zadania wychowawcze

- Pamiętaj, że nie ma wiedzy oczywistej, a odnalezienie się w nowej sytuacji (kulturowej, edukacyjnej) jest wyzwaniem. Opracuj wspólnie z polskimi uczniami pakiet powitalny dla uczniów z doświadczeniem migracji w języku, który rozumieją.
- Zadbaj o edukację kulturową i widoczność kultury każdego ucznia. Pamiętaj, że uczeń cudzoziemski ma prawo do zachowania własnego języka i bycia sobą także w nowym kraju.
- Pamiętaj, że w pracy wychowawczej ważny jest dobry kontakt z rodzicami – nawiąż go i systematycznie utrzymuj.
- Poszukaj w szkole lub poza nią specjalistów, którzy będą Cię wspierać w sytuacjach trudnych i kryzysowych oraz będą równocześnie wspierać uczniów w ich języku.
- Pamiętaj, że szkoła ma obowiązek realizowania działań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej wobec każdego ucznia, w tym także cudzoziemskiego.

Dlaczego to ważne?

Zbuduj swoją wiarygodność w oparciu o otwartą postawę, dobrą komunikację, przyjazny stosunek do uczniów i ich rodziców. Jeśli czujesz, że sytuacja Cię przeraża – komunikuj to i szukaj wsparcia w środowisku. Pomocne mogą okazać się osoby z dłuższym stażem migracyjnym (np. w sytuacji, kiedy będziesz potrzebować wsparcia w komunikacji), instytucje, a także uczniowie cudzoziemscy, którzy znają język polski i język swoich nowych kolegów. Przemyśl i realizuj działania w procesie integracji w formule „pracujemy z grupą nad integracją”, a nie „integrujemy cudzoziemców”.

krok 5 Nauczanie

- Kluczem do sukcesu edukacyjnego jest znajomość języka - zorganizuj wsparcie językowe tak szybko, jak to możliwe. Obecność uczniów, potrzebujących wsparcia językowego, w ogólnodostępnej klasie będzie sprzyjać ich kompetencjom językowym, między innymi poprzez tzw. immersję.
- Na lekcji uczeń będzie miał kontakt z językiem edukacji szkolnej. Dowiedz się, czym on jest. Zapoznaj się z metodą JES PL i sięgnij do publikacji znajdujących się na stronie www.fundacjareja.eu.
- Dowiedz się, czym jest zintegrowane nauczanie przedmiotowo-językowe (tzw. CLIL) i wprowadź wybrane elementy tej metody na swoich lekcjach.
- Prowadź diagnozę procesu dydaktycznego w trybie procesowym, reaguj na problemy i organizuj wsparcie w szkole.
- Przemyśl stosowane dotychczas zasady oceniania i wprowadź zmiany, które będą oddzielać ocenę umiejętności komunikacyjnych od oceny wiedzy z przedmiotu.
- Zainicjuj proces zatrudnienia asystenta międzykulturowego w szkole.

Dlaczego to ważne?

Przed Tobą wiele zadań: jako nauczyciel przedmiotu uczysz konkretnych treści z podstawy programowej, jako wychowawca – facylitujesz proces adaptacji i integracji. Podejdź do każdego ucznia indywidualnie i opracuj procedurę sukcesu edukacyjnego (dydaktycznego i wychowawczego). Komunikuj swoje plany oraz doceniaj działania i postawy. Twoje zdolności przywódcze, mentorskie i umiejętności dobrej komunikacji mogą okazać się kluczowe.

Tekst powstał w partnerstwie z Norwegian Refugee Council.